

KÖZÉPSZINT • SZÓBELI

Fráter Adrienne • Kottner Viktória

Érettségire készülök

FELKÉSZÍTŐKÖNYV
a szóbeli érettségi vizsgára

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM
120 kidolgozott tételvázlat

Szerzők: **Fráter Adrienne** • középiskolai tanár
Kottner Viktória • középiskolai tanár

Lektorálta: Zsótér Éva • középiskolai tanár

Felelős szerkesztő: Matyelka Tímea

Borítóterv: Szőke András

Tipográfia: Molnár Mónika

Műszaki szerkesztő: Farkas Ágnes, Vass Tibor

Anyanyelvi lektor: Varró Sándor

Fotók: shutterstock.com

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás, a mű bővített, illetve rövidített változata kiadásának jogát is. A kiadó írásbeli hozzájárulása nélkül sem a teljes mű, sem annak része semmiféle formában nem sokszorosítható.

ISBN: 978 963 697 868 6

Copyright: **Mozaik Kiadó - Szeged, 2022**

Kedves Diákok!

A kiadvány célja, hogy segítséget nyújtson a középszintű magyar nyelv és irodalom szóbeli érettségire való felkészüléshez. A könyvben található *80 irodalom és 40 nyelvtan tétel* lefedi a középszintű érettségi témaköreit. Az egyes mintatételek az érettségi tételekhez hasonlóan épülnek fel: az irodalom tételekhez egy a témával kapcsolatos idézet, a nyelvi tételekhez pedig egy gyakorlati feladat kapcsolódik. Ezeket követi az egyes tételek részletes kifejtése. A *nyelvtan tételekben* megtaláljátok a gyakorlati feladat *megoldását* is, így tudásotokat próbára is tehetitek.

A fejeletvázlatok jól felépítettek, könnyen áttekinthetők, a legfontosabb fogalmakat, tartalmi elemeket kiemeltük a könnyebb tanulhatóság érdekében. Az érettségien elvárt ismeretek elsajátításához, felelevenítéséhez és rendszerezéséhez hatékony segítséget nyújtanak a tételekben található *táblázatok, fürtábrák, gondolattérképek és szófelhők* is.

A magyar nyelv és irodalom szóbeli vizsga egy irodalom és egy magyar nyelvi tétel kifejtéséből áll. 15 perc áll rendelkezésetekre, hogy számot adjatok tudásotokról. A fejeletre maximálisan 50 pont adható. Ezen belül az irodalom fejelet tartalmi minőségéért 25 pont, a magyar nyelv fejelet tartalmi minőségéért 10 pont, a két fejelet nyelvi minőségéért együtt 15 pont kapható.

Reméljük, hogy könyvünket haszonnal forgatjátok, és kidolgozott fejeletvázlatainkkal hozzájárulunk az eredményes felkészüléshez és a sikeres vizsgához.

A szerzők

I. fejezet

TÉTELEK A MAGYAR ÉS A VILÁGIRODALOMBÓL

A barokk eposz jellegzetességei - Zrínyi Miklós: *Szigeti veszedelem*

FELADAT

Értelmezze Széchy Károly gondolatait! Feleletében térjen ki Zrínyi Miklós *Szigeti veszedelem* című művének keletkezési körülményeire, szerkezeti sajátosságaira, a főhős alakjának bemutatására, valamint az eposz műfaji jellemzőinek ismertetésére!

A főhős „...Zrínyi Miklós, kinek önfeláldozása nem egyszerű vitézi tett, hanem nemzeti váltás, minek teljesítésére isten maga választja el; éppen azért hősi küzdelmébe nemes haláláig magasztos csodák szövődnek bele. S a történeti események ezzel elvesztik rideg és száraz színiket, esetleges voltukat, mert a költő úgy szemeli ki, úgy rendez el, úgy hozza őket kapcsolatba, hogy nagy eszméjének és sajátos célzatának érvényesítésére az isteni beavatkozás eszközeiül szolgáljanak.”

(Széchy Károly)

FELELETVÁZLAT

A költő és hadvezér

- Zrínyi Miklós 1620-ban született Csáktornyan. **Hadvezér és költő**, ő az 1566-os szigetvári hős, **Zrínyi Miklós dédunokája**.
- A magyar **barokk** irodalom legjelentősebb képviselője, főműve, a *Szigeti veszedelem* pedig az első magyar eposz.
- Hamar felismerte, hogy a **török elleni harcot** vállalni kell, ezért nemcsak hadjáratot vezetett ellenük, de a török hódoltság megszüntetésére egész stratégiát dolgozott ki (*Az török áfium ellen való orvosság*).
- Az ideális hadvezérről (*Vitéz hadnagy*) és a korszerű hadviselésről (*Tábori kis tracta*) is jelentek meg **hadtudományi munkái**.
- A *Szigeti veszedelem* egyesíti a költő, a politikus és a hadvezér programját is.

Szigeti veszedelem

- Latin címe: **Obsidio Szigetiana**.
- Zrínyi 1645-46 telén írta.
- Az **1566-os szigetvári ostrom** történetét dolgozza fel.
- A mű középpontjában dédapja áll, aki sikertelenül, de hősiiesen igyekszik megmenteni Szigetvárt.
- **Szerkezete:**
  - **15 énekből áll**, 3 részre tagolódik:
    - I-VI. ének: az ostrom előkészületei;
    - VII-XIII. ének: az ostrom leírása;
    - XIV-XV. ének: a szigeti hősök mennybemenetele.
  - 1566 strófából áll (utalva az ostrom évére).

- Ütemhangsúlyos verselésű, négyütemű 12-esekkel, bokorrímmel.
- **Barokk jellegét** erősíti, a valós történelmi eseményeket **vallásos**, néhol **misztikus szférába** emeli:
  - Isten megparancsolta Mihály arkangyalnak, hogy a pokolból egy fúriát küldjön Szulimánba (Alecto) → gerjessze haragra a szultánt a magyarok ellen.
  - A mártírhálált halt hősokeket az eposz végén angyalok serege viszi a mennybe.
- A történelmi események a bibliai bűn - bűnhődés - bűnbocsánat motívumán keresztül értelmeződnek:
  - A **magyarok bűnösek** (letérés az igaz hitről, bálványimádás, erkölcsi romlás) → **törököket Isten küldte** ellenük **büntetésként**.
  - A **szigetiek mártíromsága**, önfeláldozása hoz **bűnbocsánatot** a magyarság számára → **Zrínyi Krisztus követője** (imitatio Christi).

Zrínyi alakja

- Szigetvár kapitánya **athleta Christi** - Krisztus katonája. (A várvédők mentesek mindazoktól a hibáktól, bűnöktől, amelyek miatt az Isten bünteti a magyarokat.)
- A **törökök parancsot** teljesítenek, és csak a **túlerő** miatt győzhetnek. Ezzel szemben a **magyarok** mindenekelőtt a **keresztény hitet** és a **hazát védik**. (A király, a család, a személyes tisztesség és élet ezeknek rendelődik alá.)
- Zrínyi katonáihoz intézett buzdító beszédében, az ostrom alatti viselkedésében, majd mártírhalálában is azt képviseli: **a keresztény hit, a hősiesség és a hazaszeretet ereje legyőzheti a törököt**.

Eposzi kellékek

Az eposz üzenete

- Zrínyi a nemességet kívánja mozgósítani → összefogással, erkölcsi főlényvel, vitézi erényekkel, bátorsággal, valamint hittel **a törököt ki lehet űzni** Magyarországról.

Romantika és realizmus, motívumok és emberi sorsok Jókai Mór *Az arany ember* című regényében

FELADAT

Mutassa be Jókai Mór *Az arany ember* című regényének romantikus és realista jegyeit! Térjen ki a Nagy Miklós-gondolat alapján a főhős személyiségének, viselkedésének bonyolultságára, összetettségére!

„A főhős kettős életének színterei egymástól merőben elütő hangulatukkal változatosan követik-előzik egymást, és a kisebb szereplők egész sora köti össze őket. Jellemzően és sejtelmesen ismétlődnek egy ponton már láncná szaporodva egyes motívumok, megvilágítva a hős lelkivilágának megváltozását.”

(Nagy Miklós)

FELELETVÁZLAT

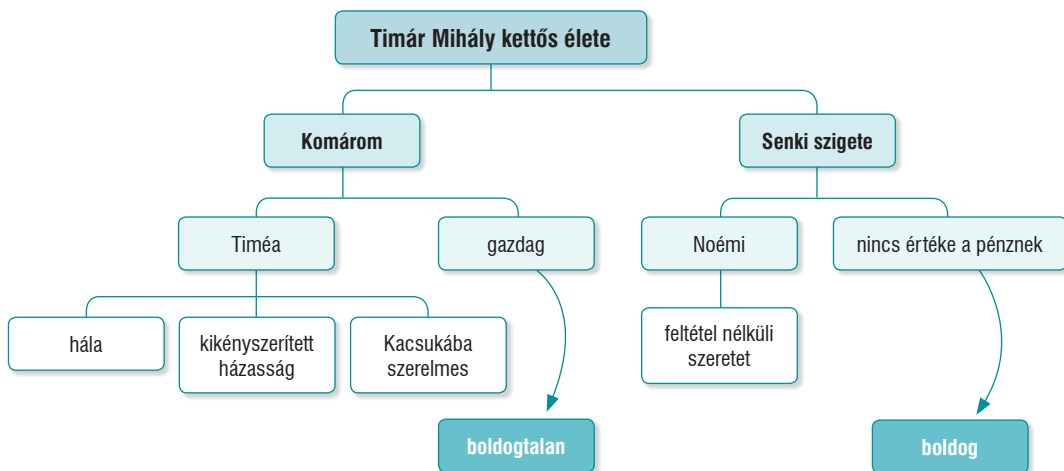
Jókai Mór és *Az arany ember*

- A romantikus próza legnagyobb alkotója, több mint száz regényt írt, köztük *Az arany embert* (1872).
- **Romantikus** regény, **realista** szálakkal szöve.
- Az **1920-as években** játszódik a kapitalizálódó Magyarországon.
- Forrása, alapja két ókori mítosz:
  - **Midász király** Dionüszosznak tett szolgálatáért azt kérte, hogy minden, amihez ér, változzon arannyá, de kívánsága teljesülése után hamar megbánta kérését.
  - **Polükratész**, Számosz türannosza olyan vagyona és befolyásra tett szert, hogy maga is túlzásnak gondolta, ezért az isteneknek szánt áldozatként a tengerbe dobta egyik értékes gyűrűjét – amelyet másnap az emberei egy kifogott hal gyomrában találtak meg.

Timár Mihály, az „arany ember”

- **Timár jelleme fejlődik** a regény során: **tisztaság**, erkölcsösség → **megingás**, csalás, korrupció → lelkifurdalás, **önvád**, kétségek → **megtisztulás**.
- Életeket ment meg a Szent Borbálán, amikor kitör a vihar, valamint nem adja fel Ali Csorbadzsit, és a megvesztegetésre szánt aranyat sem veszi el.
- Kacsuka javaslatának már nem áll ellen → az ázott búzából kenyeret süttet a katonáknak.
- Nem adja oda Timéának a vörös félholddal megjelölt, kincsekkel teli zsákot, az örökségét → bár attól is tart, hogy Brazovics elvenné a lánytól.
- Tönkreteszi Brazovicsot és feleségül veszi Timéát (aki csak hálát érez Timár iránt).
- Kezdetét veszi a hazugságokkal terhelt **kettős élete** a két helyszín és két nő között → közben folyamatosan büntudat gyötri.
- Krisztyán Tódort Brazíliába küldi, majd amikor megszőkik és visszatér, a „**cserehalál**” lehetőséget ad Timárnak arra, hogy **kilépjen a társadalomból**, és a **Senki szigetén**, a paradicsomi idillben (rousseau-i természeti állapot) találja meg **boldogságát**.

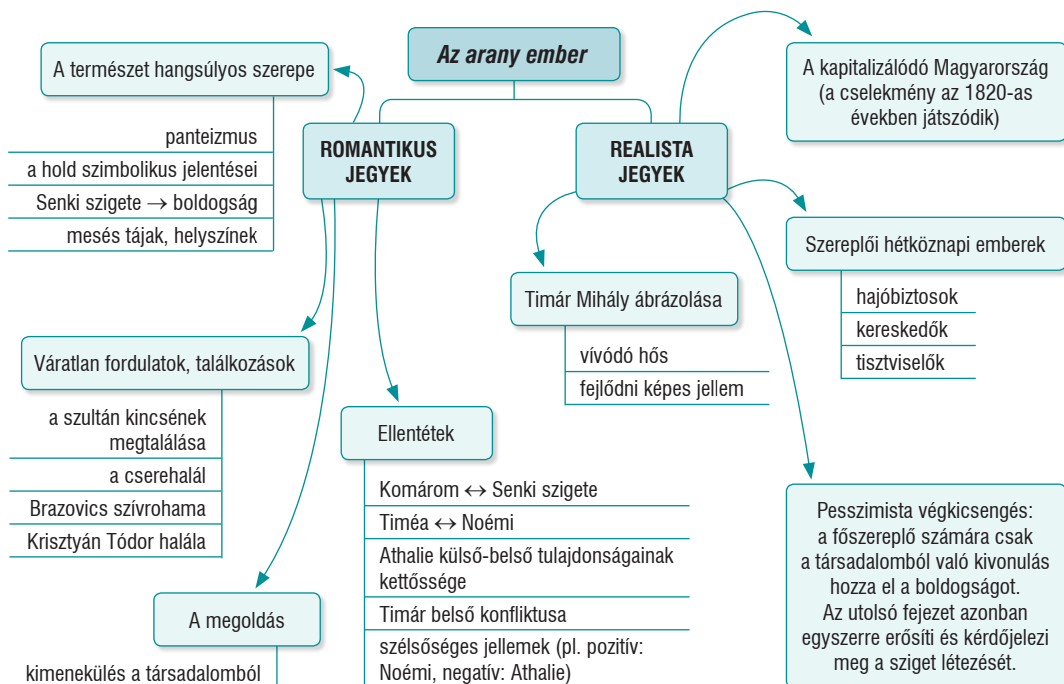

Motívumok a regényben

- A **vörös félhold**: sorsfordító események kapcsán lesz jelentősége → megjelenésekor Timár lelkiállapotát tükrözi.
- A **pénz**: a szereplők életében sorsdöntő szerepe van, leginkább a bűnbe süllyedt világot jelképezi.
- A **Duna**: Timár két világát és a két kultúrát köti össze.
- A **Balaton** a megtisztulást, a **hajók** a sorsot szimbolizálják.

Romantikus és realista elemek

A regényírás hagyományainak tisztelete és a tartalmi-formai újítás együttes jelenléte Géczy János *Viotti négy vagy öt élete* című művében

FELADAT

Mutassa be az alábbi idézet paradoxonjának kifejtésével Géczy János *Viotti négy vagy öt élete* című regényét, bizonyítva kultúrtörténeti összetettségét, a hagyományos regény-motívumok (utazás, útkeresés, magunkra találás) jelenlétét, a formabontó kronologikus tartalmi funkcióit!

„*Viotti Mór Aurél Ágoston szabálytalan életet él, így történhet meg, hogy az ötödik évszázkot is átéli.*”

(Géczy János)

FELELETVÁZLAT

A szerzőről

- 1954-ben született (Monostorpályi), József Attila-díjas író, költő, képzőművész, szerkesztő és egyetemi oktató.
- Sokrétű gyakorlati és alkotói és művészi tevékenységet folytat: számos regény, verseskötet, szociográfia, esszégyűjtemény szerzője (pl. *A bunkerrajzoló*, *A tenyérjós*, *Vadnarancsok*, *Sziget*).
- Művészetét a neoavantgárdhoz szokás sorolni.

Téma, cselekmény, szerkezet

- Géczy János 2011-ben írta a regényt.
- Témája: **Viotti Mór Aurél Ágoston** papírgyártó („fehér mester”) és levélíró („fogalmazó mester”) „történetén”, **korokon átívelő életének, életeinek** bemutatásán keresztül az ember, az alkotó és a férfi életlehetőségein való tőprengés.
- Nincs klasszikus értelemben vett cselekménye, sem kronológiája, sem linearitása, sem felbontott időrendje → képek **egymásutánja** jellemzi.
- **A regényt összetartó szálak:**
  - **Viotti újraszületései** (nem újjászületés!) → Lehet-e kiteljesedni, lehet-e önmagunkkal szembenézve megszűnni, megpihenni, lehet-e feloldódni, lehet-e angyallá válni?
  - **A levélírás és papírgyártás** állandósága → a munka, amely alkotás, és a teljesség felé visz.
  - **Ars poetica jellegű kérdések:**
    - Elrejtőzés vagy kitárulkozás a levélírás?
    - A papír eleve egy alkotás, de egy új alkotás lehetősége is?
  - **Szerelmi kísérletei** → A másokban teljesedem ki? Vagy én teljesítem ki a másikat?
- A misztikussá tett szerelem a latin-amerikai irodalom (pl. Marquez) szemléletét idézi (leginkább a dal-máciai részben).

- **Krúdy Gyula** időben utazó, szerelmeket kereső, nyugtalan Szindbádját, **Madách Imre** minden koron és helyszíneken átutazó, szerelmeket, csalódásokat megélt Ádámját idézi fel az olvasóban. (Főleg a dalmáciai rózsza főnix-sorsát olvasva.)
- Az egyes részek **helyszínei** konkrétak (Dél-Franciaország, Erdély, Dalmácia, Németalföld, Veszprém).

A műfajról

- **Fejlődésregény** → munkában, szerelemben, korlátokat felismerve kiteljesedni (angyallá válni).
- **Tudatregény** → időkezelési módszerét tekintve az emlékezés, a töprengés indokolja az idősíkok felbontását, egymásba játszását.

Tartalmi összetettsége

- Az egyes korok és helyszínek nem hátterek, egyenrangúak a cselekménnyel.
- Komplex együtt-láttatása a tájnak, a történelemnek, a művelődéstörténetnek, múltbéli és jelenbeli szokásoknak, életmódnak.
- Hagyományok, szimbólumok, toposzok megjelenése a regényben:
  - A **keresztény** misztika a domináns – a két egyházatya a kora keresztény filozófiából: Ágoston/Augustinus (a főhős) – Ambrus/Ambrosius (Ambrusa úr) egymást kiegészítő, egymással vitázó gondolatai a kereszténységről.
  - Kiemelendő a címlapon és a fejezetek végén megjelenő **papírvágó és összetett szimbolikája**.
  - Az egyes helyszínekhez kapcsolódó évszakok toposza, mindig az **ősz** éli újra Viotti.

Narráció és stílus

- **Mindentudó** elbeszélő (az előzményeket is ismeri és a jövőt is).
- Bár **E/3.** személyű a narráció, a szubjektivitás miatt **E/1.**-nek érezhető.
- Stílusa **esszé jellegű**.
- Fontos szerepe van a **vizualitásnak** → képeinek montázsjellege az idősíkok és helyszínek tartalmi, valamint nyelvi egybejátszását erősíti.

Az emberi kommunikáció nem nyelvi jelei és kifejezőeszközei

FELADAT

Mutassa be a kommunikáció nem nyelvi kifejezőeszközeit az alábbi képek elemzésének segítségével!

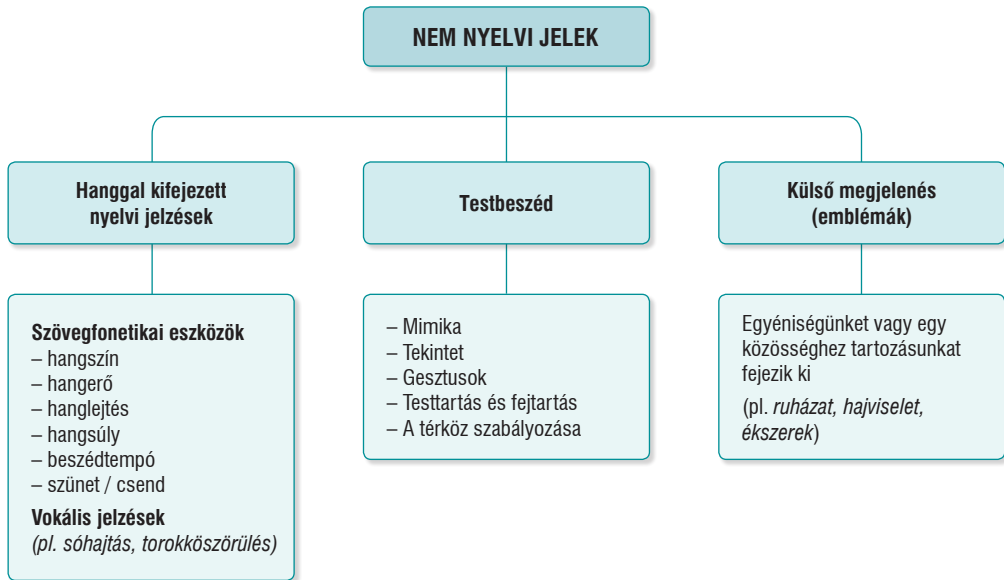

Nyelvi (verbális) és nem nyelvi (nonverbális) jelek a kommunikációban

- A nyelvi jelek mellett üzeneteink átadására **nem nyelvi jeleket** is használunk. Ezek lehetnek
  - **vizuális jelek:** írásos megnyilatkozásokban (pl. a szöveg elrendezése, az írásjelek, emotikonok) vagy szóbeli megnyilatkozásokban (pl. arcjáték);
  - **hangjelek:** pl. köhintés, a hangerő megemlése.
- A nem nyelvi jelek az üzenetek jelentését és hitelességét is befolyásolják.

Nem nyelvi jelek és kifejezőeszközök a szóbeli kommunikációban

- A nyelvi és nem nyelvi jelek **összefonódnak** a szóbeli kommunikáció során. Együttesen juttatják kifejezésre gondolatainkat, szándékainkat, érzelmeinket, viszonyulásunkat az üzenetünk tartalmához, valamint a befogadóhoz:
  - **hangsúlyozhatják**, kiegészíthetik, **helyettesíthetik** a közlő mondanivalóját;
  - ugyanakkor **meg is kérdőjelezhetik** a nyelvi közlés hitelességét.
- A nem nyelvi jelzések jó részét ösztönösen használjuk, így hajlamosabbak vagyunk inkább ezeknek hinni.
- Egy részük velünk született (pl. bánat, harag jelzései testtartásban, mimikában), más részüket környezetünket utánozva tanuljuk (pl. kézfogás).

LEHETSÉGES MEGOLDÁS

1. kép

A képen nagy valószínűséggel egy pár látható vita vagy veszekedés közben.

Mimika és tekintet: Nem néznek egymásra, a férfi az arcát a kezével eltakarja, a nő szeméből és a feszült állkapcsából talán dühöt és csalódottságot lehet leolvasni.

Gesztusok és testtartás: A férfi a nő felé fordul, aki viszont vállával, hátával elfordul a férfitől, a férfi háta görnyedt, arcát eltakarja, ami kétségbeesést fejez ki, a nő keresztbe fonja a karját, ami elutasítást jelez.

Térköz: Közel ülnek egymáshoz, tehát viszonyuk bizalmas, ebből lehet következtetni közeli kapcsolatukra.

Külső megjelenés: A koruknak megfelelő, divatos, fiatalos.

2. kép

Egy idősebb és egy fiatalabb nő (nagy valószínűséggel anya és lánya) bizalmas beszélgetése látható a képen.

Mimika és tekintet: Mindkét résztvevő mosolyog, arckifejezésük nyugodt, az idősebbik a fiatalabbat nézi, és bár a fiatalabb a tekintetét másfelé fordítja, ez nem fejez ki elutasítást.

Gesztusok és testtartás: Az idősebbik átöleli a fiatalabbat, fejével és testével felé fordul. A fiatalabbik ezt nem viszonozza, és a kezét összekulcsolja az ölében, vállát picit felhúzza, ezzel akár a tartózkodását vagy zavarát is kifejezheti, viszont a törökülés közeli viszonyt és bizalmat fejez ki.

Térköz: Egyértelműen bizalmas viszony, hiszen szorosan egymás mellett ül a két fél.

Külső megjelenés: Az idősebbik ruházata és frizurája divatos, de laza. A fiatalabbik a tizenévesek divatját követi, de visszafogottan, így az egyéniségükre a külső megjelenésükből nehéz következtetni.

A szavak csoportosítása hangalak és jelentés alapján (egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés)

FELADAT

Mutassa be a szavak csoportjait a hangalak és a jelentés viszonya alapján! Feleletéhez kapcsolja hozzá példának az alábbi, nyelvi humoron alapuló szövegeket!

1

3

*Tőled rohan a harisnyán a szem le.
Becsípsz és kiakadsz mint a cipzár.
Vándorló zokni: felbukkansz hetente,
lehet, hogy volt párja, de nincs már.*

*Az vagy nekem, mi rég nem kéne légy,
lengő papír, én meg rászállva légy.*

(Tóth Krisztina: Az vagy nekem...)

4

*Egy kád meleg tengerben
lubickol a egysejtem.
Hogy mi lesz még belőlem,
szerencsére nem sejttem.*

(Darvas László: Az egysejtű éneke)

Nyelvi jelek: hangalak és jelentés

- A **szavak nyelvi jelek**. Három összetevőjük
  - a **jeltest**, azaz egy érzékszervekkel felfogható valóságdarab → a nyelvi jeleknél a hangalak;
  - a **jelölt**, azaz egy olyan valóságdarab, amelyre a jeltest utal;
  - a **jelentés**, azaz a jeltest és a jelölt közötti kapcsolat.
- A nyelvi jelek többsége szimbolikus: a jeltest és a jelölt közötti viszony társadalmi megegyezésen alapul.
- Kivétel a hangutánzó és hangfestő szavak csoportja, amelyek esetében a jeltest hasonlít a jelöltre → ikonikus jelek.

A SZAVAK CSOPORTOSÍTÁSA HANGALAK ÉS JELENTÉS SZERINT		
Hangutánzó szavak	A hangalak különböző eredetű és természetű hangokat utánoz (pl. állathangok, zörejek).	<i>ropog, reccsen, ciripel, miákol, dorombol</i>
Hangulatfestő szavak	A hangalak mozgást, cselekvést vagy tulajdonságokat érzékeltet hangzás által.	<i>szöszmötöl, rebben, battyog, gunnyaszt, bizsereg</i>
Egyjelentésű szavak	A hangalak csak egyetlen jelöltre mutat, egyetlen jelentést idéz fel.	<i>tértivevény, keresztretjvény, metafora</i>
Többjelentésű szavak	Egy hangalak több egymással valamilyen módon összefüggő jelöltre mutat → több egymással összefüggő jelentés kapcsolódik hozzá.	<i>világos, láb, vírus, kapocs, kiköt, csillag, éles</i>
Azonos alakú szavak (homonimák)	Egy hangalakhoz különböző jelentések kapcsolódnak úgy, hogy nincs köztük összefüggés. A nyelvtani homonimák a toldalékos szavak véletlen egybeesései.	<i>szán, ír, link, övét, légy, sörét</i>
Rokon értelmű szavak (szinonimák)	Különböző hangalakokhoz hasonló jelentés tartozik. Típusaik: <ul style="list-style-type: none"> ▪ a két hangalak ugyanannak a dolognak a különböző elnevezése; ▪ a két rokon értelmű szó jelentése között fokozati, szemléletbeli, hangulati különbség van. 	<i>öreg - idős - koros nevet - kacag, írás - firkálmány</i>
Hasonló alakú szavak (paronimák)	Hasonló hangsorhoz eltérő jelentés társul → összekeverhetők.	<i>egyhangúan - egyhangúlag, helység - helyiség, fáradtság - fáradság</i>
Ellentétes jelentésű szavak (antonimák)	A két szó jelentés alapján szembeállítható egymással.	<i>alul - felül, érett - éretlen, boldog - boldogtalan</i>

MEGOLDÁS

Képek

A humor forrása a többjelentésű szavak használata: két különböző, de egymással összefüggő jelentés az első esetben, a második esetben pedig a szófajjal való játék: puszta mint főnév és mint melléknév.

Tóth Krisztina-vers

A szöveg a többjelentésű szavakkal (*szem, becsípsz, kiakadsz, párja*) való játékra épül, és itt a jelentést árnyalja az is, hogy a *becsípsz* és *kiakadsz* inkább a szlengben használatosak. Az utolsó két sor rímpárja az azonosalakúságra épül, ugyanaz a hangsor van rímhelyzetben, csak a jelentésük különbözik.

Darvas László-vers

Szintén az azonosalakúsággal játszik, a sejt szó két, egymással össze nem függő jelentésével (főnév és ige). Az azonos alakú szavak itt is rímhelyzetben vannak.

Tartalomjegyzék

Bevezetés	3
-----------------	---

I. TÉTELEK A MAGYAR ÉS A VILÁGIRODALOMBÓL

1. témakör - Művek a magyar irodalomból - Kötelező szerzők

1. Petőfi Sándor komikus eposza, <i>A helység kalapácsa</i>	6
2. Petőfi Sándor hitvesi költészete	8
3. Petőfi Sándor forradalmi látomásköltészete	10
4. Arany János <i>Toldi</i> és <i>Toldi estéje</i> című műveinek összehasonlítása	12
5. Arany János balladaköltészete	14
6. Arany János - Az Őszikék-korszak lírája	16
7. Életérzések, témák és szimbólumok sokszínűsége a pályakezdő Ady Endre verseiben	18
8. Ady Endre szerelmi lírája	20
9. Ady Endre háborúellenes költészete	22
10. A közösségi szerepvállalás kialakulása Babits Mihály lírájában	24
11. Babits Mihály kései költészete - Az elmúlással való szembenézés versei	26
12. <i>A Jónás könyve</i> mint Babits Mihály önértelmezése	28
13. A lírikus Kosztolányi Dezső - <i>A szegény kisgyermek panasza</i>	30
14. A kiszolgáltatottság, a közömbösség, valamint a részvét és szánalom hiányának problémái Kosztolányi Dezső <i>Édes Anna</i> című regényében	32
15. A novellaíró Kosztolányi Dezső - Esti Kornél-történetek	34
16. József Attila gondolati költészetének logikai és stilisztikai sajátosságai	36
17. József Attila tájversei - jellegzetességek, motívumok	38
18. József Attila létösszegző versei	40

2. témakör - Művek a magyar irodalomból - Választható szerzők

19. Témák sokszínűsége Balassi Bálint költészetében	42
20. A barokk eposz jellegzetességei - Zrínyi Miklós: <i>Szigeti veszedelem</i>	44
21. A stílus és a tartalom harmóniája Csokonai Vitéz Mihály verseiben	46
22. Az elégikus létszemlélet Berzsenyi Dániel költészetében	48
23. A múlt, a jelen és a jövő megjelenítése Kölcsey Ferenc verseiben	50
24. A reformkor, illetve a romantika tartalmi és formai sajátosságai Vörösmarty Mihály ódáiban	52
25. Romantika és realizmus, motívumok és emberi sorsok Jókai Mór <i>Az arany ember</i> című regényében	54
26. A mikszáthi novella jellegzetességei - <i>A jó palócok</i>	56
27. A magyar realista próza kiteljesedése Mórlics Zsigmond novelláiban	58
28. Az emlékezés mint szervezőelv Krúdy Gyula Szindbád-novelláiban	60
29. Tóth Árpád impresszionista hangulatlírája	62
30. A humor nagymestere: Karinthy Frigyes	64

31. Önéletrajziség és a jelentéstelenítés eszközei Kassák Lajos <i>A ló meghal a madarak kirepülnek</i> című hosszúversében	66
32. A világ kaotikussága Szabó Lőrinc bölceleti verseiben	68
33. Az idill és a halál képei Radnóti Miklós lágerverséiben	70
34. Weöres Sándor és a keleti filozófia	72
35. Erkölcsi kiállítás Illyés Gyula költészetében	74
36. Pilinszky János lírájának jellegzetességei	76
37. A gondolatiság és a tárgyiasság jelenléte Nemes Nagy Ágnes objektív lírájában	78
38. Az értékörzés mint költői magatartásforma Nagy László verseiben	80
39. Emigráns líra a második világháború után: Márai Sándor	82
40. A modern klasszikus: Faludy György	84
41. Sajátos műfaj, sajátos tartalom - Örkény István: <i>Egyperces novellák</i>	86
42. Németh László tudatregénye: a <i>Gyász</i>	88
43. Sajátos elbeszélői nézőpont és értelmezés Ottlik Géza <i>Iskola a határon</i> című regényében	90
44. A nevelődési regény újszerű felfogása Kertész Imre <i>Sorstalanság</i> című regényében	93

3. témakör - Művek a magyar irodalomból - Kortárs szerzők

45. A költői kifejezőmódok változása az utóbbi évtizedek magyar irodalmában - Varró Dániel költői világának sajátosságai	96
46. Tóth Krisztina: <i>Pixel</i>	98
47. A 20. század végének társadalmi kor/körképe - Spiró György: <i>Prah</i>	100
48. A regényírás hagyományainak tisztelete és a tartalmi-formai újítás együttes jelenléte Géczi János <i>Viotti négy vagy öt élete</i> című művében	102

4. témakör - Művek a világirodalomból

49. A <i>Biblia</i> kultúrtörténeti jelentősége	104
50. A homéroszi eposzok világa	106
51. A 19. századi orosz irodalom jellegzetes típusa: Anyegin, a „felesleges ember”	108
52. A francia realista regény - Stendhal: <i>Vörös és fekete</i>	110
53. Sajátos jellemábrázolás az orosz realizmus irodalmában	112
54. A 19. század második felének francia lírája - Baudelaire, Verlaine és Rimbaud költészete	114
55. Thomas Mann <i>Mario és a varázsló</i> című elbeszélése mint erkölcsi példázat	116
56. A bizonyosságtudat elvesztése, az elidegenedés megjelenése Franz Kafka <i>Az átváltozás</i> című elbeszélésében	118

5. témakör - Színház és dráma

57. A színjátszás kezdetei - Szophoklész: <i>Antigoné</i>	120
58. Az angol reneszánsz dráma és színház - William Shakespeare: <i>Romeo és Júlia</i>	122
59. A francia klasszicista dráma - Molière: <i>Tartuffe</i>	124
60. A magyar színjátszás kialakulása - Katona József: <i>Bánk bán</i>	126
61. Létkérdések és boldogságkeresés Vörösmarty Mihály <i>Csongor és Tünde</i> című drámai költeményében	128
62. Nemzeti irodalmunk drámai költeménye: Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> I.	130

63. Nemzeti irodalmunk drámai költeménye: Madách Imre: <i>Az ember tragédiája</i> II.	132
64. Idealizmus és élethazugság kettőssége Henrik Ibsen <i>A vadkacsa</i> című drámájában	136
65. Csehov és a drámaiatlan dráma	138
66. Az erkölcsösség megjelenési formái Bródy Sándor <i>A tanítónő</i> című színművében	140

6. témakör - Az irodalom határterületei

67. A fantasy zsánერიrodalom jellemzői Norbert Winney műveiben	142
68. A megfilmesített irodalom - Örkény István: <i>Tóték</i>	144
69. <i>A Morgue utcai kettős gyilkosság</i> - a krimi műfaji jellemzői	146
70. A sci-fi műfaji jellemzői	148
71. Egy formabontó, modern költészeti stílus - a slam poetry	150

7. témakör - Regionális kultúra és a határon túli magyar irodalom

72. Szeged szülötte: Juhász Gyula	152
73. Baka István korai költészetének szerepversei	154
74. Szilágyi Domokos és a kisebbségi magyar irodalom	156
75. A hagyomány és az újítás Kányádi Sándor költészetében	158

8. témakör - Értelmezési szintek, megközelítések

76. Az évszaktoposz a magyar irodalomban	160
77. A kerttoposz a magyar irodalomban	162
78. Az óda műfajának irodalomtörténeti hagyományai, változásai	164
79. A hagyományos művészeti formák felbontása - az avantgárd	166
80. A szonett műfajának irodalomtörténeti hagyományai, változatai	168

II. TÉTELEK MAGYAR NYELVBŐL

1. témakör - Kommunikáció

1. A kommunikációs folyamat tényezői, célja, funkciói és összefüggésük	172
2. A kommunikáció típusainak, jellemzőinek megismerése: személyes, csoportos, nyilvános és tömegkommunikáció	174
3. Az emberi kommunikáció nem nyelvi jelei és kifejezőeszközei	176
4. Sikeres nyelvhasználat: a beszédaktusok és az együttműködés elve	178
5. Tömegkommunikációs műfajok	180

2. témakör - Nyelvtörténet

6. Változás és állandóság a nyelvben	182
7. A magyar nyelv eredete, finnugor rokonságának bemutatása	184
8. A magyar nyelvtörténet korszakai	186
9. A nyelvtörténet forrásai: kézírásos és nyomtatott nyelvemlékek	188
10. A nyelvújítás lényege és jelentősége	190

3. témakör - Ember és nyelvhasználat

11. A nyelv mint jelrendszer	192
------------------------------------	-----

12. A nyelvváltozatok rendszere, a nyelv vízszintes és függőleges tagolódása	194
13. Az egy nyelvű szótárak	196
14. Nyelvünk helyzete a határon túl	198
15. Az információs társadalom hatása a nyelvhasználatra és a nyelvi érintkezésre	200

4. témakör - Nyelvi szintek

16. A hangkapcsolódási szabályosságok típusai és a helyesírás összefüggései	202
17. A morfémák, szóelemek szerepe és helyes használata a szóalak felépítésében, a szó szerkezetek alkotásában	204
18. A tulajdonképpeni alapszófajok	206
19. Az igenevek és a névmások	208
20. A viszonyszók és a mondatszók	210
21. A szó szerkezet fogalma, a szintagmák típusai, szerepük a mondat felépítésében, mondatbeli viszonyaik	212
22. A magyar helyesírás rendszerszerűsége	215
23. A mondat fogalma, a mondat szerkesztettség és mondatfajta szerinti típusai	216

5. témakör - A szöveg

24. A különféle szövegek felépítése, egységei	218
25. A szövegkohézió, a témaháló és a cím	220
26. Nyelvhasználati szinterek szerinti szövegtípusok	222
27. A szóbeliség és az írásbeliség hatása a szövegformálásra	224
28. Szövegek jellemzőinek megfigyelése	226
29. A szövegértés technikája. Olvasási típusok és stratégiák	228

6. témakör - A retorika alapjai

30. A retorika mint a meggyőzés művelete a gondolatközlésben	230
31. A klasszikus szónoki beszéd szerkezete. A beszéd megszerkesztésének menete az anyaggyűjtéstől a megszólalásig	232
32. Az érv felépítése és az érv típusok	234
33. A kulturált véleménynyilvánítás és vita gyakorlata	236
34. A kiselőadás és a vizsgafelelet elkészítésének menete és felépítése	238

7. témakör - Stílus és jelentés

35. Jellegzetes stílustípusok (stílusárnyalatok) megismerése (pl. bizalmas, közömbös, választékos), felismerése, hatásának elemzése	240
36. Stílusérték (alkalmi és állandó), stílushatás	242
37. A szavak csoportosítása hangalak és jelentés alapján (egyjelentésű, többjelentésű szó, homonima, szinonima, hasonló alakú szópár, ellentétes jelentés)	244
38. Az egyszerűbb szóképek: hasonlat, metafora, metonímia	246
39. Az egyszerűbb alakzatok: felsorolás, ismétlődés, ellentét, gondolatrítmus	248
40. A közélet színterei, a közéleti és a hivatalos stílus kritériumai, stílárius kötöttségei	250